

היום נלמד בעזרת ה':

ביצה דף טו

ערדלין: בגד קשה שתחת המנעל, ואין בו משום כלאיים לפי שהוא קשה.

צרי דפשיטי: בגד מכלאיים שצרוּרים בו מעות, מותר להניחו בחיקו, לפי שהמעות שבתוכו מקשים אותו ואינו מחמם. אבל **דבחני** כלומר שצורר בו זרעים, יש בו איסור כלאיים ואסור להניחו בחיקו.

סנדל המסומר: אף שאסור לנעלו ביו"ט מותר לטלטלו, לפי שהוא נחשב ל'כלי'.

למדנו במשנה לעיל שלא שולחים ביו"ט מנעל שאינו תפור:

לכאורה הדבר פשוט, שהרי אינו ראוי לכלום. אלא החידוש שאפילו אם המנעל מחובר ביתדות קטנות של עץ אסור.

מפני שצריך ביצת הגיר: כלומר שאינו ראוי לנעלו, לפי שצריך להשחירו ע"י גוש עפר שמשחירו. (= הוא נקרא 'ביצה' משום שנעשה גוש ע"י לישה).

מפני שצריך לצחצחו וכו': להחליקו. וכפי שהגמרא תבאר מיד - שבמקומו של ר' יוסי היו הופכים את העור כך שמקום הבשר היה מבחוץ ומקום השער מבפנים (= 'בשרא לעיל'), ומקום הבשר יש בו קילופים וצריך להחליקו. ובמקומו של רב יהודה מקום הבשר היה מבפנים ומקום השער מבחוץ (= בשרא לתחת'), ואין צריך להחליקו.

למדנו במשנה לעיל - כל דבר שנואותין (= מתקשטים) בו ביו"ט משלחין אותו:

רב ששת התיר לרבנן לשלוח תפילין ביו"ט למרות שלא נאותים בהם ביו"ט, לפי שהוא למד שכוונת המשנה כל דבר שנואותין בו בחול כלומר שהוא מתוקן כל צרכו, מותר לשלחו ביו"ט אף שאינו נאותים בו ביו"ט. [ביאור: המילים 'ביום טוב' שבמשנה מתייחסים ל'משלחין' ולא ל'נאותין', וזה בא לרבות שמותר לשלוח תפילין ביום טוב למרות שלא נאותים בהם ביום טוב. אבל ההיתר הוא רק לגבי תפילין, שאף אם יניחם ביו"ט הוא לא יעבור על איסור, אבל סנדל המסומר אסור לשלוח ביו"ט, שמא יטעה לומר שמתוך שהתירו לשלוחו התירו אף לנעלו.]

(המשך בדף הבא ↓)

אמר אביי... היה בא בדרך בערב שבת ותפילין בראשו, ושקעה חמה, מניח ידו עליהם שלא יראום, והולך עד שמגיע לביתו. שהתירו לו להכניסם לעיר כשהוא לבוש בהם, שזוהי הוצאה בשינוי (= שאינו נוטלם בידו ממש), כדי שלא ישאירם בשדה בבזיון. היה יושב בבית המדרש וכו': בתי המדרש בזמנם היו בשדה, שהוא מקום שאינו משתמר.

קושיא: והרי למדנו בברייתא שמותר לו להכניסם רק עד לבית הראשון הסמוך לחומת העיר, ולא עד ביתו?

תירוץ: אם הבית הראשון משתמר שיניחם שם, ואם אינו משתמר יכול ללכת כשהם עליו עד לביתו.

קושיא: אם כל ההיתר ללכת עד לביתו הוא רק כשהבית הראשון הסמוך לחומת העיר אינו משתמר, א"כ מדוע אביי דיבר באופן שהוא בא בדרך כשהתפילין כבר היו בראשו **מבעוד יום**? והרי אפילו אם מצאן בשבת כשהם מונחים בקרקע התירו לו ללובשם וללכת כשהוא לבוש בהם עד שיגיע למקום המשתמר.

תירוץ: הברייתא שאומרת שמותר לו להכניסם רק עד לבית הראשון הסמוך לחומת העיר עוסקת שהתפילין יהיו נשמרות שם בין מגנבים ובין מכלבים, אבל אביי דיבר במקרה שהם יהיו נשמרות בבית הראשון (או בבית המדרש) רק מכלבים אבל לא מגנבים, ולכן **אם הוא כבר לבוש בהם** יוליכם עד לביתו, אבל אם מצאם בשבת כשהם מונחים בקרקע במקום שהם נשמרים מכלבים, לא יזיזם ממקומם. (והדין של 'המוצא תפילין מכניסן זוג זוג' נאמר במקרה שאינם נשמרות שם אפילו מכלבים). והחידוש הוא שהיה מקום לומר שאף במקרה שהבית הראשון הסמוך לחומת העיר אינו שמור מגנבים עליו להשאירם שם ולא להוליכם לביתו, מפני שרוב הגנבים הם ישראל (= הכוונה שרוב הגנבים ישראל במקומות שדרים שם ישראל) והם לא יזלזלו בהם, קמ"ל שלא.

הדרן עלך ביצה

פרק שני. משנה: ביו"ט שחל בערב שבת אסור מדרבנן לבשל לצורך שבת. ויש לכך שני פתרונות: א. לבשל ליו"ט (ולהרבות בקדירה אחת) ומה שישאר ילך לשבת. ב. לעשות עירוב תבשלין. להכין מאכל אחד לצורך שבת מערב יו"ט ואז נחשב הדבר שהתחיל להכין את הבישולים לצורך שבת כבר מערב יו"ט, ואז מותר להמשיך ביו"ט להכין את המאכלים.

(המשך בדף הבא ↓)

ולכן אם אכל את העירוב בטעות או שנאבד לו העירוב – כבר לא יכול להמשיך ולבשל ביו"ט לצורך שבת כי אין כאן המשך של ההכנה אלא זו הכנה חדשה.

גמרא: הגמרא מבררת מהו המקור בתורה שעליו סמכו חכמים ('אסמכתא') לתקן את תקנת עירובי תבשילין?

זכרוהו מאחר שבא להשיחו: כשאומרים לאדם 'לזכור' את הדבר – משמע שיש כאן מצב שעלול לשכחה. ביו"ט שחל בערב שבת – ההכנה לשבת עלולה להשכח בגלל ריבוי ההכנה לסעודת יו"ט, ויווצר מצב שלא ישאר כלום לשבת. ולכן תקנו עירוב שעל ידו זוכרים את השבת.

רבא: מבאר את הטעם שתקנו לזכור את ההכנה לשבת דווקא על ידי עירוב – בכדי שכשיערב יזכור את השבת ויכין לה מנה יפה מראש.

רב אשי: חולק וסובר שתקנו את העירוב לא לכבוד שבת אלא לכבוד יו"ט, שעל ידי שרואים שאסור לאפות מיו"ט לשבת (בלי להתחיל בהכנה מערב יו"ט ע"י עירוב) יאמרו קל-וחומר שאסור לאפות מיו"ט לחול.

הגמרא מבארת שלדעת רבא שטעם העירוב בשביל לברור מנה יפה לשבת - באמת היה אפשר להכין את העירוב ביו"ט עצמו (לפני הכנת הסעודה), אלא מחשש שמא ישכח ולא יערב תקנו לערב מערב יו"ט.

ותנא מייתי לה מהכא: התנא של הברייתא לומד את מקור האסמכתא מפסוק אחר 'את אשר תאפו' (כבר מערב יו"ט) 'אפו' (תמשיכו לאפות – וזהו בערב שבת שחל בו יו"ט).

מעשה ברבי אליעזר: רבי אליעזר האריך בשיעור, ולאט לאט התחילו לצאת קבוצות של תלמידים שהלכו לסעודת החג בביתם. רבי אליעזר גער בכל קבוצה לאחר שיצאה. תלמידיו שנשארו בשיעור חשבו בטעות שהוא גוער בהם על שלא יצאו גם הם ללכת לאכול, אך רבי אליעזר ביאר להם שהוא גער ביוצאים.

הסיבה שרבי אליעזר גער ביוצאים בגלל שלשיטתו סעודת יו"ט היא רשות (כי אם היתה חובה - הרי מבטלים תלמוד תורה לצורך מצוה שאי אפשר לקיימה על ידי אחרים). רבי אליעזר סובר שביו"ט הבחירה נתונה לאדם האם לנהוג בו כולו בעובדת השם או כולו באכילה ושתייה. (המפרשים מעירים שאין הכוונה 'כולו להשם' ממש כי

גם לשיטתו מוכח בגמרא שיש מצוה לסעוד ביו"ט כפי שאמר לתלמידיו לאחר מכן. וכן לא מסתבר שאם ירצה אדם לנהוג 'כולו לכם' מותר לו להתבטל מתפילה וקריאת התורה).